

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady vzťahujúcej sa na spätné zrkadlá pre kolesové poľnohospodárske alebo lesné traktory“ – Modifikovaná verzia

KOM(2007) 236 v konečnom znení – 2007/0081 (COD)

(2007/C 256/06)

Rada Európskej únie sa 29. mája 2007 podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom stanovisko k danej téme.

Keďže výbor usúdil, že návrh je úplne uspokojivý a nevyžaduje si žiadne pripomienky, rozhodol sa na svojom 437. plenárnom zasadnutí 11. a 12. júla 2007 (schôdza z 11. júla) 145 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, zaujať k predloženému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 11. júla 2007.

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Vymedzenie energetickej politiky pre Európu (Lisabonská stratégia)“

(2007/C 256/07)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. septembra 2006 (potvrdené 26. októbra 2006) rozhodol podľa článku 31 vnútorného poriadku vypracovať informačnú správu na tému: „Vymedzenie energetickej politiky pre Európu“.

Na plenárnom zasadnutí 14. a 15. marca 2007 bolo rozhodnuté o prepracovaní informačnej správy na stanovisko z vlastnej iniciatívy (článok 29 ods. 2 vnútorného poriadku).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku a informačnú spoločnosť, ktorá bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 19. júna 2007. Spravodajkyňou bola pani Sirkeinen.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 437. plenárnom zasadnutí 11. a 12. júla 2007 (schôdza z 12. júla 2007) prijal 126 hlasmi za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania

vzťahoch týkajúcich sa energetiky, ako aj o iných potenciálnych opatreniach.

1.1 Energetika sa stala ústrednou politickou otázkou, ktorá je úzko spätá s Lisabonskou stratégiou pre rast a zamestnanosť.

— Vplyv energie a na rast európskej ekonomiky sa stále zvyšuje. EÚ sa musí zmeniť na vysoko účinnú ekonomiku založenú na energetických zdrojoch s nízkym obsahom uhlíka, aby zvládla výzvy energetickej politiky v oblasti klimatických zmien, zabezpečenia dodávok energie a konkurencieschopnosti.

— Preto je potrebný globálny prístup, ako aj diskusia na úrovni EÚ o zvládnutí energetickeho dopytu v Európe, o zabezpečení dodávok energie rôznorodými zdrojmi, o prístupe k sieťam a o koordinovanom postupe v externých

— Vznik a šírenie inovácií, ktoré umožnia túto zmenu, si vyžadujú určité podmienky a niektoré konkrétne opatrenia prijaté na európskej, vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni.

1.2 Vytváranie väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest je pre Lisabonskú stratégiu prvoradé. Pri zmene trhových podmienok dochádza v energetickom sektore k strate niektorých pracovných miest. Nové energetické riešenia môžu byť súčasne silnými hnacími silami pri vytváraní vysokokvalitných pracovných miest. Tento proces uľahčujú predovšetkým vzdelávanie a odborná príprava.

1.2.1 Okrem zamestnanosti sú v kontexte Lisabonskej stratégie významné aj iné aspekty sociálneho rozmeru energetiky. Patria sem najmä vysokokvalitné verejné služby za dostupné ceny. Občianska spoločnosť vrátane sociálnych partnerov sa musí aktívne zapájať do rozvoja energetickej politiky.

1.3 EHSV v spolupráci s národnými hospodárskymi a sociálnymi radami predkladá nasledujúce odporúčania týkajúce sa energetickej politiky v rámci Lisabonskej stratégie: „Energetická politika pre spoločnosť založenú na vedomostiach“:

- preskúmať energetickú politiku a iné príslušné rámcové podmienky s ohľadom na cieľ EÚ stať sa účinnou ekonomikou založenou na energetických zdrojoch s nízkym obsahom uhlíka,
- zabezpečiť kvalifikovanú a motivovanú pracovnú silu vďaka vysokokvalitnému vzdelávaciemu systému,
- zabezpečiť, aby boli výskum a vývoj dostatočne financované z verejných zdrojov, v porovnateľnej miere s hlavnými konkurentmi EÚ, a stimulovať rast financovania výskumu a vývoja zo súkromných zdrojov,
- rozvíjať medzinárodnú spoluprácu v oblasti energetických technológií, najmä s inými významnými aktérmi, systematicky monitorovať politiku v oblasti energetických technológií a opatrenia hlavných konkurentov a partnerov,
- zabezpečiť dostupnosť rizikového kapitálu v štádiu rozvoja a v počiatočnom štádiu činnosti MSP, ako i investície do nových technológií,
- zabezpečiť zdravú a otvorenú konkurenciu na energetických trhoch, ktorá by nútila podniky inovovať; v prípade obnoviteľnej energie môže byť prístup k sieťam rozhodujúci pre dosiahnutie úspešnej inovácie,
- odstrániť prekážky, ktoré bránia investíciám potrebným pre využitie nových technológií; požiadavky súvisiace s plánovaním a s udeľovaním povolení brzdia investície alebo dokonca investovaniu bránia; regulačný rámec musí byť predvídateľný a stabilný, aby sa znížilo riziko investícií,
- zabezpečiť prístup nových technológií na trh EÚ a svetové trhy,
- zaistiť rovnaké podmienky na celosvetovej úrovni, napr. stanovením globálnej ceny CO₂, ale nedovoliť, aby sa stal jednoducho tovarom, pretože skutočné zníženie úrovne CO₂ je podmienkou prežitia našej planéty.
- stanoviť ambiciózne ciele, ktoré môžu pomôcť EÚ získať silné postavenie na svetových trhoch v oblasti energeticky účinných technológií a technológií na báze obnoviteľnej energie, ciele a termíny však musia byť starostlivo stanovené, aby existovala reálna možnosť splniť ich,

— k voľbe opatrení pre aktívnu podporu inovácií sa musí pristupovať veľmi starostlivo, aby boli výsledky nákladovo efektívne:

- financovanie výskumu a vývoja,
- vzdelávanie a odborná príprava,
- verejné povedomie,
- cenový mechanizmus, zdaňovanie,
- subvencie,
- záväzné ciele a povinnosti,
- právne predpisy a záväzné normy,
- dobrovoľné normy, dobrovoľné dohody,
- verejné obstarávanie.

1.4 Na to, aby sa uskutočnila naliehavá a nevyhnutná transformácia energetického sektora, je potrebné zrýchliť tempo inovácií. Výbor vyzýva, aby sa mimoriadna pozornosť venovala opatreniam na stanovenie vhodnej ekonomickej ceny emisií CO₂, a to:

- rozšírením verejného a súkromného výskumu a vývoja na podporu nových foriem energie a energetickej účinnosti,
- využitím právnych predpisov na urýchlenie pokroku v zlepšovaní energetickej účinnosti všetkých druhov výrobkov,
- proaktívnejším využívaním verejného obstarávania, aby sa stanovili prísnejšie normy energetickej účinnosti, predovšetkým v sektore stavebníctva.

2. Úvod

2.1 EVSV vypracuje v spolupráci s národnými hospodárskymi a sociálnymi radami (HSR) na začiatku roka 2008 súhrnnú správu o prioritách Lisabonskej stratégie pre rast a zamestnanosť. Toto stanovisko na tému energetickej politiky tvorí súčasť tejto súhrnnej správy. Bolo vypracované v spolupráci s národnými hospodárskymi a sociálnymi radami za aktívnej účasti najmä francúzskej, talianskej a maltskej HSR.

2.2 Stanovisko súvisí s oddielom B (Mikroekonomické reformy na zvýšenie rastového potenciálu Európy) Integrovaných usmernení pre rast a zamestnanosť na roky 2005-2008. Vztahuje sa najmä na usmernenie 8 o zlepšení hospodárskej súťaže, usmernenie 12 o výskume a vývoji, usmernenie 13 o inováciách a IKT a usmernenie 14 o trvalo udržateľnom využívaní zdrojov ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ KOM(2005) 141 v konečnom znení, Integrované usmernenia pre rast a zamestnanosť.

Zasadnutie Európskej rady v marci 2006

2.3 Európska Rada v záveroch zo svojho zasadnutia, ktoré sa uskutočnilo 23.-24. marca 2006 v Bruseli, uvítala iniciatívy, ktoré na zvýšenie zodpovednosti na úrovni Spoločenstva prijal Európsky parlament, Výbor regiónov a Európsky hospodársky a sociálny výbor (za obnovenú Lisabonskú stratégiu pre rast a zamestnanosť). Povzbudzuje Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov v tom, aby ďalej pokračovali vo svojej práci a začiatkom roka 2008 požaduje na podporu Partnerstva pre rast a zamestnanosť súhrnné správy (bod 12 záverov predsedníctva).

2.4 Európska rada poznamenala, že situáciu v Európe charakterizuje zvýšená zahraničná konkurencia, starnúce obyvateľstvo, vyššie ceny energií a potreba zachovania energetickej bezpečnosti (bod 7 záverov predsedníctva). Ďalej potvrdila, že integrované usmernenia pre zamestnanosť a rast na roky 2005-2008 zostávajú v platnosti. V rámci toho súhlasí s konkrétnymi oblasťami prioritných činností, pokiaľ ide o investovanie do vedomostí a inovácie, podnikateľského potenciálu, najmä malých a stredných podnikov a pracovných príležitostí prioritných kategórií, ako aj s vymedzením energetickej politiky pre Európu (bod 16).

2.5 Európska rada berie na vedomie, že Európa čelí v oblasti energetiky mnohým výzvam: pretrvávajúcej zložitej situácii na trhu ropy a plynu, rastúcej závislosti na dovoze a doposiaľ dosiahnutej obmedzenej diverzifikácii, vysokým a nestabilným cenám energie, rastúcemu celosvetovému dopytu po energii, bezpečnostným rizikám, ktoré majú vplyv na produkujúce a tranzitné krajiny, ako aj na prepravné trasy, narastajúcim hrozbám zmeny klímy, pomalému pokroku v energetickej efektívnosti a používaní obnoviteľných zdrojov energie, potrebe zvýšiť transparentnosť na trhu s energiou a ďalšej integrácii a prepojení vnútroštátnych energetických trhov s blížiacim sa završením liberalizácie trhu s energiou (júl 2007), obmedzenou koordináciou medzi aktérmi v oblasti energetiky, pričom sa do energetickej infraštruktúry požadujú veľké investície (bod 43).

2.6 V reakcii na tieto výzvy a na základe zelenej knihy Komisie „Európska stratégia pre udržateľnú, konkurencieschopnú a bezpečnú energiu“ Európska Rada vyzýva na vytvorenie energetickej politiky pre Európu, ktorej cieľom je účinná politika Spoločenstva, jednotnosť medzi členskými štátmi, súlad medzi činnosťami v rôznych oblastiach politik a vyvážené plnenie troch cieľov, ktorými sú zabezpečenie dodávok, konkurencieschopnosť a trvalá udržateľnosť v oblasti životného prostredia (bod 44).

2.7 Európska rada zdôrazňuje, že na dosiahnutie súladu vnútorných a vonkajších politik EÚ musí energetická politika spĺňať požiadavky rôznych oblastí politiky. Ako súčasť stratégie rastu a prostredníctvom otvorených a konkurenčných trhov urýchľuje investície, technologický rozvoj, domáci a zahraničný obchod. Je výrazne prepojená s politikou životného prostredia

a úzko spojená so zamestnanosťou, regionálnou politikou a najmä dopravnou politikou. Aspekty zahraničnej a rozvojovej politiky okrem toho nadobúdajú narastajúcu dôležitosť pri presadzovaní cieľov energetickej politiky vo vzťahu k iným krajinám (bod 45).

2.8 Energetická politika pre Európu (EPE) by preto mala vychádzať zo spoločných perspektív o dlhodobej ponuke a dopyte a z objektívneho a transparentného posúdenia výhod a nevýhod všetkých zdrojov energie a vyváženým spôsobom prispieť k svojim trom hlavným cieľom (body 46 a 47).

— Zlepšiť zabezpečenie dodávok.

— Zabezpečiť konkurencieschopnosť európskych ekonomík a cenovú dostupnosť dodávok energie v prospech podnikateľov a spotrebiteľov v stabilnom regulačnom rámci.

— Podporovať trvalú udržateľnosť v oblasti životného prostredia.

2.9 Pri plnení týchto hlavných cieľov by mala energetická politika pre Európu:

— zabezpečovať transparentnosť a nediskrimináciu na trhoch,

— byť v súlade s pravidlami hospodárskej súťaže,

— byť v súlade s povinnosťami verejnej služby,

— plne rešpektovať suverenitu členských štátov v oblasti primárnych zdrojov energie a voľbu štruktúry energetických zdrojov.

Energetický balík 2007

2.10 Komisia bude pravidelne od roku 2007 prezentovať strategický prieskum energetickej politiky. Komisia uverejnila svoj prvý prieskum a oznámenie Európskej rade a Európskemu parlamentu na tému „Energetická politika pre Európu – energetický balík“ 10. januára 2007.

2.11 Výhodiskom Komisie pri tvorbe európskej energetickej politiky sú nasledujúce tri oblasti: boj proti klimatickým zmenám, podpora zamestnanosti a hospodárskeho rastu a zníženie vonkajšej závislosti EÚ od dovozu plynu a ropy.

2.12 Ako hlavný energetický cieľ Európy uvádza Komisia zníženie emisií skleníkových plynov o 20 % do roku 2020. Cieľ EÚ treba posudzovať v kontexte potreby medzinárodnej akcie priemyselných krajín v oblasti klimatických zmien. Pri takomto záväzku bude musieť Európa urobiť viac. Cieľom by preto malo byť zníženie emisií o 30 % do roku 2020 a o 60-80 % do roku 2050.

2.13 Klimatické zmeny nie sú jedinou obavou, v hre sú aj zabezpečenie dodávok energie pre Európu, ekonomika a blahobyt jej občanov. Komisia sa domnieva, že dosiahnutie tohto cieľa môže tiež obmedziť narastajúce vystavenie Európy zvýšenej nestabilite a zvyšovaniu cien ropy a plynu, zvýšiť konkurencioschopnosť európskeho trhu a povzbudiť technológie a zamestnanosť.

2.14 Konkrétne v oblasti energetiky si celkové zníženie emisie skleníkových plynov bude vyžadovať zo strany EÚ zníženie obsahu CO₂ spôsobeného spotrebou energie aspoň o 20 % a v najbližších 13 rokoch pravdepodobne viac. EÚ musí teda prevziať úlohu celosvetového lídra a spustiť novú priemyselnú revolúciu.

2.15 Na dosiahnutie tohto cieľa Komisia takisto navrhuje zamerať sa na viacero opatrení súvisiacich s energetikou: zlepšenie energetickej účinnosti, zvýšenie podielu obnoviteľnej energie v štruktúre energetických zdrojov, ako aj zavedenie nových opatrení na to, aby z vytvorenia jednotného energetického trhu mali prínos všetci občania; posilnenie solidarity medzi členskými štátmi s dlhodobším výhľadom rozvoja energetických technológií, opätovným zameraním sa na jadrovú bezpečnosť a jednoznačným úsilím EÚ „hovoríť jedným hlasom“ so svojimi zahraničnými partnermi vrátane výrobcov a dovozcov energií a rozvojových krajín

2.16 Prieskum zahŕňa desaťbodový energetický akčný plán s časovým harmonogramom opatrení. Tento akčný plán obsahuje prvý balík konkrétnych opatrení. Zahŕňa:

- správu o implementácii vnútorného trhu s plynom a elektrinou v členských štátoch, ako i výsledky prieskumu o stave hospodárskej súťaže v týchto dvoch sektoroch,
- plán prioritných prepojení v elektrických a plynových sieťach členských štátov, aby sa európska sieť stala skutočnosťou,
- návrhy na podporu udržateľnej výroby energie z fosílnych palív,
- pracovný plán a iné iniciatívy na podporu energie z obnoviteľných zdrojov, predovšetkým biopalív v doprave,
- analýzu stavu jadrovej energie v Európe,
- pracovný program pre budúci Európsky strategický plán pre energetické technológie.

2.17 Súčasťou tohto akčného plánu je tiež akčný plán pre energetickú účinnosť, ktorý prijala Komisia 19. októbra 2006. Oznámenie Komisie „Obmedziť zmenu klímy na 2 stupne Celzia – možnosti politiky pre EÚ a svet na rok 2020 a neskôr“ a strategický prieskum sa vzájomne dopĺňajú a posilňujú.

2.18 Európska rada na svojom jarnom zasadnutí 8.-9. marca 2007 v plnej miere schválila návrhy Komisie. Komisia pristúpi k podrobnému vypracovaniu legislatívnych a iných príslušných návrhov v súlade so závermi zasadnutia. Druhý strategický energetický prieskum sa uskutoční o 2 roky a bude informovať o dosiahnutom pokroku, keďže hlavy štátov a predsedovia vlád sa zaviazali pravidelne diskutovať o energetických otázkach.

Predchádzajúce stanoviská Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému energetickej politiky

2.19 EHSV vypracoval počas svojho funkčného obdobia 2002-2006 niekoľko stanovísk k otázkam energetickej politiky, najmä pokiaľ ide o charakteristiku a úlohu rôznych zdrojov energie a technológií. EHSV na svojom zasadnutí v septembri 2006 napokon prijal prieskumné stanovisko „Zásobovanie EÚ energiou: Stratégia optimálnej štruktúry zdrojov energie (energetický mix)“^(?) Toto stanovisko sa venuje mnohým otázkam, ktorými sa zaoberala Európska rada v marci 2006. Hlavné závery stanoviska sú tieto.

2.20 Podľa EHSV si Európa potrebuje stanoviť ako strategický cieľ diverzifikovanú štruktúru zdrojov energie, ktorá by bola optimálna z hľadiska cieľov ekonomiky, zabezpečenia dodávok a politiky v oblasti klimatických zmien. Každý typ zdroja energie a každá technológia má, pokiaľ ide o tieto ciele, svoje výhody a nevýhody, ktoré treba zohľadniť otvoreným a vyváženým spôsobom.

2.21 Rastúce využívanie obnoviteľných zdrojov energie poskytuje možnosti, ktoré treba využiť. Avšak i v prípade, že by sa do roku 2020 dosiahol cieľ 20 % energie z obnoviteľných zdrojov, je nepravdepodobné, že by obnoviteľné zdroje mohli v dohľadnej budúcnosti plne nahradiť tradičné zdroje energie.

2.22 Všetky možnosti musia zostať otvorené. Tento záver jasne podporujú scenáre pre EÚ – 25 uvedené v stanovisku. Dokonca aj scenár, založený na predpoklade najlepšieho vývoja energetickej účinnosti a zvyšovania podielu energie z obnoviteľných zdrojov, sa nezrieka žiadnej energetickej technológie, pokiaľ nemá negatívne účinky na životné prostredie alebo ekonomiku.

2.23 Súčasná štruktúra zdrojov energie by sa mala pomocou politických stratégií vyvíjať smerom k menšej závislosti na vonkajších dodávateľoch a väčšiemu počtu neznečisťujúcich zdrojov dostupných v Európe. Zároveň je potrebné brať do úvahy skutočnosť, že aktéri na trhu rozhodujú o investíciách do rôznych technológií.

(?) Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 185.

2.24 EHSV odporúča vytvoriť stratégiu optimálnej štruktúry zdrojov energie. V tejto súvislosti je potrebné objasniť úlohu EÚ, členských štátov, nezávislých orgánov a aktérov na trhu.

Stratégia pre optimálny energetický mix by mala pozostávať z nasledujúcich prvkov:

- energetická účinnosť vrátane kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie,
- obnoviteľné zdroje energie vrátane využívania biopalív v doprave,
- energetická účinnosť v doprave,
- vyššia jadrová bezpečnosť a riešenie otázky vyhoreného paliva,
- čisté uhoľné technológie a opätovné zvýšené využívanie domácich zásob uhlia v EÚ,
- podpora investícií do zariadení na skvapaľňovanie zemného plynu,
- vhodný právny rámec pre dostatočné investície do výroby a prenosu energie,
- potreba EÚ vystupovať jednotne ako jeden z hlavných aktérov na medzinárodnej scéne,
- hodnotenie dosahu terajších a budúcich opatrení v oblasti klímy a životného prostredia pre ďalšie ciele energetickej politiky,
- globálne riešenie situácie „po Kjóte“ pokiaľ ide o politiku v oblasti klímy, na ktorom by sa podieľali aspoň všetci veľkí pôvodcovia emisií,
- zvýšené úsilie v oblasti výskumu a vývoja, ako i krátkodobá a dlhodobá podpora, ktorú EÚ venuje výskumu a vývoju v oblasti energetiky;

3. Pripomienky EHSV k energetickej politike pre Európu v kontexte Lisabonskej stratégie

3.1 V modernej spoločnosti je energia nevyhnutnosťou. Na zabezpečenie našich potrieb pokiaľ ide o potravu, vykurovanie v oblastiach s chladným podnebí, osvetlenie, dopravu, komodity a spotrebný tovar, ako i zabezpečenie v súčasnosti zvyšujúcich sa potrieb v oblasti telekomunikácií a spracovania dát je nevyhnutné zabezpečiť dodávky energie. Avšak spôsob, akým tieto potreby uspokojujeme, sa môže a musí zmeniť. Na to, aby sme zvládli súčasné výzvy, najmä v oblasti klimatických zmien, naliehavo potrebujeme nové vzory založené na vysoko účinnej ekonomike využívajúcej energetické zdroje s nízkym obsahom uhlíka.

3.2 Energetika je úzko spätá s Lisabonskou stratégiou pre rast a zamestnanosť. Na dosiahnutie lisabonských cieľov potrebujeme dostatočné množstvo energie za dostupné a konkurencieschopné ceny. Nové energetické riešenia, najmä ak budú mať úspech na svetových trhoch, môžu byť zároveň silnými hnacími silami pre európsku konkurencieschopnosť a vytváranie vysokokvalitných pracovných miest.

3.3 Všeobecné ciele energetickej politiky, ktorými sú konkurencieschopnosť, zabezpečenie dodávok a udržateľnosť, naďalej

platia. Vážne výzvy v oblasti klimatických zmien si vyžadujú obmedzenie rastu dopytu po energii zlepšením energetickej účinnosti a výrazným zvýšením podielu technológií na báze obnoviteľných zdrojov a iných nízko uhlíkových technológií, v budúcnosti napr. možné zachytávanie a skladovanie uhlíka. Zabezpečenie dodávok energie je tiež možné podporiť lepšou energetickou účinnosťou, ako i diverzifikáciou zdrojov a jednotným vystupovaním EÚ v medzinárodných vzťahoch. Treba posilniť konkurencieschopnosť prostredníctvom otvoreného trhu s dobre fungujúcou a korektnou hospodárskou súťažou vrátane prístupu k sieťam, pričom musia byť zabezpečené vysokokvalitné služby.

3.4 Vytváranie väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest je pre Lisabonskú stratégiu prvoradé. Konkurencia na trhoch si vo všeobecnosti žiada lepšiu produktivitu a preto podniky pôsobiace na energetickom trhu musia byť efektívnejšie. Ak dôjde k strate pracovných miest v energetickom sektore, zamestnancom, ktorí prišli o miesto, bude treba poskytnúť náležitú podporu. Súčasne je možné, že sa počet pracovných miest v energetike udrží a dokonca vzrastie. Smerovaním k lepšej energetickej účinnosti a využívaním energie z obnoviteľných zdrojov a ďalších vyvíjajúcich sa technológií sa vytvorí mnoho, prevažne vysokokvalitných pracovných miest.

3.4.1 V rámci Lisabonskej stratégie sa musí venovať náležitá pozornosť sociálnemu rozmeru energetickej politiky. Zahŕňa otázky zamestnanosti a pracovných miest, ako i otázku dostupnosti energie pre všetkých a za prijateľné ceny, t.j. vysokokvalitné verejné služby. Občianska spoločnosť, vrátane sociálnych partnerov, sa musí aktívne zapájať do rozvoja energetickej politiky.

3.5 Vo svojich nedávnych stanoviskách EHSV podrobne predstavil svoje názory na uvedené kľúčové otázky energetickej politiky a neskôr vypracuje stanoviská k legislatívnym a iným podrobným návrhom, ktoré predloží Európska komisia a ktoré budú vychádzať zo záverov Európskej rady týkajúcich sa energetického balíka.

3.6 V snahe predísť nadbytočnej práci a ponúknuť optimálny prínos k diskusií o energetike sa EHSV vo svojom stanovisku zameriava na vzťah medzi energetickou politikou a víziou Európy, ako spoločnosti založenej na vedomostiach, o ktorú sa opiera Lisabonská stratégia. V tomto stanovisku sa vyjadrujeme k otázkam, ktorými sa zaoberá energetický balík a ktoré sa týkajú inovácií.

Úloha technológií a inovácií ako odpoveď na energetické výzvy tohto storočia

3.7 Politicky stanovené ciele a opatrenia určujú akčný rámec, ale iba technológie a inovácie môžu priniesť skutočný pokrok. Platí to pre lepšiu účinnosť tak pri premene energie, ako i pri jej využívaní. Inovácie môžu zohrávať dôležitú úlohu pri znižovaní závislosti na vonkajších zdrojoch energie tým, že umožnia diverzifikáciu štruktúry zdrojov energie. Inovácie sú rozhodne potrebné pre zníženie emisií skleníkových plynov prostredníctvom vývoja a využívania obnoviteľných zdrojov energie, čistých uhoľných a iných fosílnych palív, ako i bezpečnej jadrovej energie.

3.8 Inovácie znamenajú obnovu v širokom zmysle slova. Spočívajú vo vývoji nových konceptov, ich širokom využívaní a ich transformácii na ekonomickú hodnotu. Zahŕňajú technologické inovácie, ako i nové riadenie a iné organizačné riešenia, ktoré sa uskutočňujú v priemysle ale aj v službách a verejnom sektore. Výskum je často zdrojom inovácií, avšak určite nie vždy. V tejto súvislosti odkazuje výbor aj na svoje stanovisko na tému „Potreba výskumu vzhľadom na bezpečné a trvalo udržateľné zásobovanie energiou“⁽³⁾.

3.8.1 V centre pozornosti sú energetické technológie ako účinnejšie spaľovanie, veterné mlyny, solárne kolektory alebo budúce palivové články, vodíková technológia a syntéza. Rovnako dôležité sú sprievodné technológie, napríklad v oblasti vývoja materiálov alebo meteorológie.

3.8.2 Pokiaľ ide o efektívnejšie vyžívanie energie, spektrum vhodných technológií je takmer neobmedzené: lepšia izolácia, elektrické spotrebiče s menšou spotrebou energie, ľahšie materiály, lepšie priemyselné plánovanie, účinnejšie zariadenia. V tejto súvislosti majú dôležitú úlohu hospodárske odvetvia s vysokou spotrebou energie. Ak nebudú zabezpečovať dopyt formou investícií a odborných znalostí, pre veľkú časť technológií, ktoré umožňujú zlepšenie energetickej účinnosti a sú určené pre priemysel, budú inovácie v EÚ potlačené.

3.8.3 Veľký potenciál ponúkajú informačné a komunikačné technológie. Ich využitie pri výrobe, premene a distribúcii energie môže, tak ako je to pri iných postupoch, prispieť k zvýšeniu účinnosti a produktivity. Platí to aj pre bezpečné a chránené operácie, najmä pre prenosové siete. IKT technológie pomáhajú užívateľom a spotrebiteľom kontrolovať ich spotrebu energie. Jedným z príkladov s viacnásobnými pozitívnymi účinkami by mohlo byť zníženie špičkového zaťaženia tým, že by sa užívateľom uľahčilo okamžite reagovať na cenové signály. V širšom kontexte môže používanie IKT technológií nahradiť potreby v oblasti dopravy, napr. prácou na diaľku alebo prostredníctvom videokonferencií.

3.8.4 Potrebujeme tiež nové metódy – inovácie – v oblasti prevádzky a riadenia energie a systémov, ktoré s energiou súvisia, pričom cieľom je zabezpečiť vysokú kvalitu služieb za prijateľné ceny. Ide napríklad o riadenie bezpečnej prevádzky výrobných a prenosových systémov a údržbu, ako i riadenie trhu (výmeny) a krízové riadenie a prispôsobenie dennému svetlu. A v neposlednom rade môže účinná logistika prispieť k lepšiemu dopytu po energii, ako i k lepšiemu riadeniu palív.

3.8.5 Rovnako nevyhnutná je inovácia v správaní. Spotrebiteľ je kľúčovým hráčom – inteligentnejšie využívanie energie je na každom z nás a to si vyžaduje nové nápady a viac poznatkov. Veľká výzva existuje v súvislosti s lepším povedomím a primeranou informovanosťou spotrebiteľa v záujme usmernenia jeho voľby. Politika v oblasti územného plánovania na miestnej a regionálnej úrovni, ako i architektonické riešenia

a požiadavky na vybavenie budov môžu významne pomôcť občanom v rozhodovaní pokiaľ ide o energiu. Na tento účel treba podporovať oficiálne informačné kampane na podporu energetickej účinnosti.

3.9 Je nevyhnutné navrhnuť nové radikálne riešenia problémov a naliehať na zmenu. Radikálna zmena si žiada čas a preto je dôležité, aby sa s pridelovaním prostriedkov začalo okamžite. Zatiaľ by sa najlepšie existujúce technológie mali využívať v širokej miere, napr. v záujme zníženia spotreby energie v domácnostiach.

3.10 Aby inovácie a investície smerovali k rentabilite, mal by sa kvantitatívne zhodnotiť vzťah náklady – účinnosť pokiaľ ide o „preventívne“ technológie. Dôležitým príkladom sú náklady na rôzne technológie na zamedzenie výroby 1 tony CO₂; napríklad veterné elektrárne sú oveľa nákladnejšie ako izolácia domov.

Podmienky a politické opatrenia na podporu inovácií

3.11 Vznik a šírenie inovácií si vyžaduje určité podmienky a niektoré osobitné politické opatrenia na miestnej, regionálnej a národnej úrovni a na úrovni EÚ. Keďže ambíciou EÚ je stať sa svetovým lídrom v oblasti energetickej účinnosti a nízko uhlíkových technológií, rozhodujúci význam má preskúmanie energetickej politiky a iných príslušných rámcových podmienok s ohľadom na tento cieľ.

3.12 Prvým predpokladom úspešnej inovácie je zručná a motivovaná pracovná sila, podporovaná vysokokvalitným vzdelávacím systémom. Vývoj nových technológií si vyžaduje dostatočné úsilie v oblasti výskumu a vývoja, ako i rizikový kapitál v štádiu rozvoja a v počiatočnom štádiu činnosti MSP. Zdravá a otvorená hospodárska súťaž núti podniky inovovať. Nevyhnutný je prístup na trh vrátane svetového trhu. V prípade obnoviteľnej energie môže byť prístup k sieťam rozhodujúci pre dosiahnutie úspešnej inovácie. Musí sa vytvoriť regulačný rámec, ktorý podporí inovácie, napr. prostredníctvom odmeňovania autorov inovácií (systém EÚ na obchodovanie s emisiami neodmeňuje tých, ktorí včas prijali opatrenia na zníženie emisií). Nadmerná regulácia potláča inovácie.

3.12.1 Na to, aby sa nové technológie mohli využívať, sú potrebné investície. Podniky musia byť ziskové, aby boli schopné investovať. Platí to i pre investície zamerané na zvýšenie energetickej účinnosti, i keď návratnosť investovaného kapitálu môže byť krátka. Hoci obchod v oblasti energetiky bol v posledných rokoch veľmi výnosný, investície sú naďalej nízke. Je známe, že požiadavky súvisiace s plánovaním a s udeľovaním povolení brzdia a dokonca znemožňujú investície. Regulačný rámec musí byť predvídateľný a stabilný, aby sa znížilo riziko investícií. Keďže návratnosť investícií do energetickej infraštruktúry je často dlhá, bolo by výhodné využiť niektoré formy dlhodobých zmlúv.

⁽³⁾ Ú. v. ES C 241, 7.10.2002, s. 13

3.12.2 Podnik musí byť schopný získať späť investovaný kapitál z dostatočne veľkých trhov, aby mohol investovať do vývoja alebo využitia novej technológie. Vo väčšine prípadov nie sú domáce trhy dostatočne veľké na tento účel a preto je čoraz viac predpokladom investícií prístup na svetové trhy. Rovnako dôležité sú svetový dopyt a rovnosť trhových podmienok. Hoci jednostranné opatrenia EÚ nevytvárajú dopyt na inom mieste sveta, k takémuto vývoju môže časom dôjsť. Napríklad stanovenie ceny CO₂ môže predstavovať významný stimul, ale musí sa uskutočniť na celosvetovej úrovni.

3.12.3 Silné postavenie EÚ na svetových trhoch v oblasti energeticky účinných technológií a technológií na báze obnoviteľnej energie by sa malo ďalej rozvíjať a posilňovať. Ambície EÚ stať sa lídrom pokiaľ ide o politiku v oblasti klimatických zmien stanovením ambiciózných cieľov, ako i o energetickú účinnosť a využívanie obnoviteľnej energie, môžu dosiahnutie tohto cieľa podporiť. Nefunguje to však automaticky. Ciele a termíny sa musia starostlivo stanoviť, aby existovala reálna možnosť splniť ich. V opačnom prípade budú výsledkom iba ďalšie náklady a prípadne strata pracovných miest. Vhodné technológie musia byť v takom štádiu vývoja, aby mohli byť vyvinuté včas s ohľadom na stanovené termíny. Do úvahy treba brať aj investičné cykly v rôznych sektoroch.

3.12.4 Zdá sa, že EÚ kladie dôraz na vzájomné pôsobenie síl na trhu ako prostriedku na podporu inovácií, čo však nemusí byť dostatočne účinné. Spojené štáty a iné krajiny podporujú skôr verejné financovanie výskumu a vývoja. Európa potrebuje zvýšiť financovanie vývoja a výskumu v oblasti energetiky z verejných i súkromných zdrojov. Treba rozvíjať technologickú spoluprácu s inými dôležitými aktérmi a systematicky monitorovať ich politiku a opatrenia. Nevyhnutná je tiež väčšia spolupráca medzi členskými štátmi a lepšia koordinácia úsilia na národnej a európskej úrovni bez toho, aby sme odstránili hospodársku súťaž. Užšia spolupráca medzi verejným výskumom a podnikmi sa musí posilniť tak v oblasti plánovania, ako i v oblasti uskutočňovania výskumných programov, aby výskumné úsilie viedlo k inováciám. Navrhovaný Európsky technologický inštitút by v tomto ohľade mohol byť prínosom.

3.13 V záujme aktívnej podpory inovácie je zvyčajne potrebná kombinácia nástrojov. Rôzne štádia vývoja a rôzne trhové situácie vyžadujú rôzne opatrenia na dosiahnutie výsledkov. V súvislosti s potrebnými opatreniami umožňujúcimi premenu technológií na úspešné inovácie na trhu, môžu byť technológie rozdelené do 3 kategórií:

- 1) technológia v štádiu vývoja a výskumu, ktorá má ešte ďaleko k uvedeniu na trh: v týchto prípadoch sú potrebné ciele a podpora výskumu a vývoja a demonštračné činnosti. Cenové signály, ako cena CO₂ sú nedostatočné.
- 2) technológia, ktorá nemá ďaleko k uvedeniu na trh, fungujúca technológia, ale stále príliš drahá pre trhy: Cena CO₂ môže byť správnym stimulom, ako i osobitná podpora na zabezpe-

čenie rýchleho rastu dopytu a teda veľkých výrobných objemov.

- 3) dobrý výrobok na trhu, ale nízky dopyt (napr. energeticky účinné technológie): kľúčovou otázkou je posilnenie povedomia, ktoré môžu podporiť mechanizmy energetického auditu a podobné opatrenia.

3.14 Na európskej, národnej a regionálnej úrovni existuje široký výber opatrení a nástrojov. K voľbe opatrení pre dané ciele sa musí pristupovať veľmi starostlivo, aby boli výsledky nákladovo efektívne. Rýchlosť konania by sa mala kriticky zhodnotiť, aby sa zabránilo plytvaniu zdrojov a neplánovaným dôsledkom. Opatrenia, ktoré jasne slúžia priamym a nepriamym cieľom (opatrenia, ktoré nebude treba ľutovať) by sa mali čo najskôr implementovať. Komplikovanejšie opatrenia, často nové druhy opatrení (ako napr. stanovenie trhovej ceny CO₂) by sa mali najskôr starostlivo preskúmať. V snahe predísť komplikáciám, neočakávaným vedľajším účinkom a riešeniam nedosahujúcim optimálnu úroveň sa treba vyhnúť viacnásobným opatreniam pre dosiahnutie jedného cieľa. Pri výbere opatrení je tiež dôležité zohľadniť efektívne fungovanie vnútorného trhu; dopiaľ to nebolo vždy tak.

3.14.1 Financovanie výskumu a vývoja: V tejto súvislosti odkazuje výbor najmä na svoje stanovisko na tému „Investovanie do vedomostí a inovácií (Lisabonská stratégia)“, INT/325. EÚ ako celok jasne zaošáva za Spojenými štátmi a inými dôležitými konkurentmi. V rámci 7. rámcového programu pre výskum a vývoj sa počas 7 rokov vyčlenili pre energetiku celkovo približne 4 miliardy eur (okrem výstavby medzinárodného termonukleárneho experimentálneho reaktora), zatiaľ čo v USA sa v návrhu federálneho rozpočtu vyčlenilo na energetiku 4,4 miliardy dolárov len na rok 2007 s následným zvýšením. Okrem zvýšenia verejných zdrojov na výskum a vývoj v oblasti energetiky by bolo treba zaviesť stimuly s cieľom posilniť súkromné financovanie výskumu a vývoja v oblasti energetiky a súčasne zintenzívniť spoluprácu medzi členskými štátmi EÚ.

3.14.2 Vzdelávanie a odborná príprava: Okrem úsilia zameraného na zvýšenie kvality systému vzdelávania a odbornej prípravy v Európe, je potrebné zatriktívniť energetiku ako voľbu zamestnania s pozitívnymi perspektívami pre mladých ľudí. Vzhľadom na rýchle tempo technologických zmien je celoživotné vzdelávanie nevyhnutné.

3.14.3 Verejné povedomie: Práve zmena správania každého jednotlivca smerom k inteligentnejšiemu využívaniu energie predstavuje veľkú výzvu. Školský systém a informačné kampane zohrávajú svoju úlohu. Výchova budúcich občanov v tejto oblasti by sa mohla začať už na základnej škole, pretože deti v tomto veku sú veľmi vnímavé k otázkam budúcnosti našej planéty a chcú konať. V profesionálnej sfére a v podnikoch priniesli energetické audity, uskutočnené napr. na základe dobrovoľných dohôd, dobré výsledky.

3.14.4 Cenové mechanizmy, zdaňovanie: Správne cenové signály účinne podporujú inovácie usmernením voľby užívateľov. Ako nástroj na zníženie spotreby energie nie sú vyššie ceny všeobecne veľmi účinné – je dobre známe, že cenová elasticita v energetike je všeobecne slabá.

3.14.5 Subvencie: Dobré navrhnuté subvencie môžu účinne usmerniť voľbu. V prvých štádiách nábehových kriviek sú subvencie často potrebné na vyrovnanie inak príliš vysokého rizika. Môžu sa použiť iba v rámci existujúcich pravidiel EÚ, t.j. na vyriešenie trhových nedostatkov, aby sa nenarušila hospodárska súťaž. Subvencie musia byť časovo obmedzené a postupne sa musia prestať poskytovať. Na zvýšenie energetickej účinnosti sa musia vyvinúť primerané stimuly, ktoré pomôžu prekonať ďalšie počiatkové náklady spojené s energeticky účinnými zariadeniami vyznačujúcimi sa krátkou návratnosťou investícií.

3.14.6 Politicky stanovené ciele a záväzky: Slúžia na naznačenie želaného smeru vývoja. Politické nástroje, ktoré sa reálne implementujú na dosiahnutie cieľov, majú rovnako významný vplyv na investičné rozhodnutia. Pri stanovovaní cieľov treba zohľadniť skutočnosť, že niektoré odvetvia ekonomiky zvyčajne získajú, zatiaľ čo iné stratia, a príliš ambiciózne ciele môžu viac uškodiť ako pomôcť. Zdá sa, že v súčasnosti existuje tendencia stanovovať súhrnné ciele a dopĺňať ich o špecifické ciele vzťahujúce sa k rovnakému cieľu, napr. ciele týkajúce sa zníženia emisií CO₂ a v záujme dosiahnutia týchto cieľov, ciele týkajúce sa zvýšenia využívania obnoviteľných zdrojov energie. Takýto prístup môže viesť k riešeniam, ktoré pre dosiahnutie celkového cieľa nie sú optimálne. Ciele, ako i špecificky vybrané nástroje musia byť predmetom dôkladného hodnotenia vplyvu, ako napr. dohody s priemyselnými odvetvami v Nemecku a Fínsku..

3.14.7 Obchodovanie s emisiami, zelené/biele osvedčenia: Ide o účinné nástroje, ktoré ak sa správne navrhnú, môžu viesť k dosiahnutiu stanovených cieľov. Je však ťažké vopred odhadnúť náklady, ktoré môžu byť veľmi odlišné. Čím je trh a počet aktérov na trhu pokiaľ ide o obchodné práva a osvedčenia väčší, tým lepšie. Ak sa má tento systém uplatniť na podniky pôsobiace na svetovom trhu, musí mať celosvetový rozmer, aby sa nenarušila hospodárska súťaž.

3.14.8 Právne predpisy alebo záväzné normy: Starostlivo vypracované právne predpisy môžu podporiť inovácie. Právne predpisy môžu byť najmä účinným spôsobom, ako sa zbaviť zastaraných technológií a môžu tiež stimulovať inovácie, ktorých cieľom je presadiť energeticky účinné výrobky, stanovením ambiciózných strednodobých cieľov pre zvýšenie noriem účinnosti. Vždy však existuje riziko spomalenia inovácií. V každom prípade sa musia prijať opatrenia na to, aby právne predpisy nevytvárali trhové bariéry.

3.14.9 Dobrovoľné normy, dobrovoľné dohody, certifikácia: Ide o politické nástroje priaznivé pre inovácie. Hoci nevedú vždy k naplneniu presných cieľov, pomáhajú dosiahnuť veľký pokrok v inováciách, prakticky bez rizika negatívnych vedľajších účinkov.

3.14.10 Verejné obstarávanie: Obstarávanie môže zohrávať významnú úlohu v podpore energetických inovácií. Mali by sa vyvinúť a vo veľkej miere rozšíriť metódy na tento účel. Ekologizácia verejného obstarávania si obyčajne vyžaduje použitie analýzy životného cyklu a pre túto a iné nové metódy potrebujú verejné orgány často ďalšie vzdelávanie. Záväzné pravidlá EÚ týkajúce sa verejného obstarávania ustanovujú ekologizáciu verejného obstarávania tým, že požadujú najmodernejšie riešenia.

3.14.11 Na to, aby sa uskutočnila naliehavá a nevyhnutná transformácia energetického sektora, je potrebné zrýchliť tempo inovácií. Výbor vyzýva, aby sa mimoriadna pozornosť venovala opatreniam na stanovenie vhodnej ekonomickej ceny emisií CO₂, a to:

- rozšírením verejného a súkromného výskumu a vývoja na podporu nových foriem energie a energetickej účinnosti,
- využitím právnych predpisov na urýchlenie pokroku v zlepšovaní energetickej účinnosti všetkých druhov výrobkov,
- proaktívnejším využívaním verejného obstarávania, aby sa stanovili prísnejšie normy energetickej účinnosti, predovšetkým v sektore stavebníctva.

V Bruseli 12. júla 2007

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Dimitris DIMITRIADIS